

'Extreme vormen van kinderarbeid moeten gewoon weg!'

De minister van Sociale Zaken is niet de eerste persoon aan wie je denkt bij de strijd tegen kinderarbeid. Toch heeft het onderwerp alles te maken met het nationale en internationale arbeidsbeleid. Vanuit dat oogpunt organiseert minister Melkert in februari volgend jaar een internationale conferentie over kinderarbeid. Een interview met een minister die zich ook persoonlijk gedreven voelt iets aan het probleem te doen: "Het is ontoelaatbaar dat we op vijf uur vliegen van hier iets tolereren, wat wij voor onze eigen kinderen ondenkbaar zouden vinden."

Kinderarbeid staat hoog op de politieke agenda, zowel in Nederland als in het buitenland. Nederland zal zijn voorzitterschap van de Europese Unie in het eerste halfjaar van 1997 gebruiken om de discussie gaande te houden. Daarom organiseert het ministerie van Sociale Zaken volgend jaar samen met het ministerie van Ontwikkelings-samenwerking en de internationale arbeidsorganisatie ILO een conferentie over dit thema. Wat ziet minister Melkert als het belangrijkste doel van de conferentie?

"Ik denk dat het belangrijkste doel is om morele druk te organiseren en te mobiliseren." Daarbij mag de discussie niet te vrijblijvend zijn benadrukt hij. Als bepaalde landen "ontoelaatbare praktijken" blijven uitoefenen, moet hun duidelijk worden

"Eerst proberen of je er met overtuigingskracht komt"

gemaakt dat dat economische consequenties heeft. Maar het gaat niet alleen om negatieve druk. Die landen moeten ook weten dat ze op ondersteuning van het westen kunnen rekenen als ze bijvoorbeeld in onderwijs investeren, stelt Melkert. Want onderwijs biedt de beste ontsnapingsmogelijkheid uit de vicieuze cirkel van armoede en kinderarbeid.

Daarnaast wil de minister kinderarbeid ook op de lange termijn in de belangstelling van politiek en publiek houden. Melkert: "Je kunt heel veel kunt bereiken,

mits je ervoor zorgt dat deze discussie geen eindagsvlieg is. En dat we dus niet alleen even meesurfen op de golven van de aandacht die het onderwerp momenteel trekt. De politiek moet de zaak gedurende langere tijd nationaal en internationaal in de aandacht houden." Daarom wil minister Melkert ook samen met de ILO een regelmatig terugkerend rapport uitbrengen over de ontwikkelingen in de strijd tegen kinderarbeid. "Zodat je rege-

ringen, maar ook actiegroepen en maatschappelijke organisaties een document in handen geeft waarmee zij telkens weer op die deur kunnen kloppen."

Een ander doel van de conferentie is het beïnvloeden van de beeldvorming omtrent kinderarbeid. Als ministers uit verschillende westerse en ontwikkelingslanden zich daar uitspreken tegen kinderarbeid, heeft dat zeker een weerslag in de landen waar kinderen werken. Melkert: "Als bijvoorbeeld de Duitse minister van Sociale Zaken zich keert tegen kinderarbeid, gaat dat in landen als Pakistan of India echt niet ongemerkt voorbij." Maar de conferentie moet ook de mensen in het westen alert maken op het probleem. "Dan wordt de Nederlandse bevolking bijvoorbeeld ook meer aanspreekbaar op de simpele vraag: waar komt het product vandaan dat ik koop en hoe is het geproduceerd?", aldus Melkert.

HANDTEKENINGENACTIE TEGEN KINDERARBEID

Samen met negen andere organisaties voert UNICEF Nederland een handtekeningenactie om de Nederlandse regering en de Europese Unie te vragen stappen te ondernemen tegen kinderarbeid. De actie 'Teken tegen kinderarbeid' roept op om steun aan het basisonderwijs in ontwikkelingslanden te combineren met programma's om werkende kinderen op school te krijgen, met bijzondere aandacht voor meisjes. Investeren in goed basisonderwijs is immers een eerste vereiste om kinderarbeid te bestrijden. Daarnaast wordt via de handtekeningenactie gevraagd om steun voor keurmerken voor kinderarbeidvrije producten en afschaffing van de invoertarieven voor deze producten. Voor tapijten uit Nepal en India is er al zo'n keurmerk:

het 'Rugmark'. Tenslotte worden de Nederlandse regering en de EU opgeroepen al het mogelijke te doen om extreme vormen van kinderarbeid zo snel mogelijk uit te bannen. U kunt met de actie meedoen door de antwoordkaart in dit nummer in te vullen en naar UNICEF te sturen.

De actie is een initiatief van ABOP/NGL, Bilance, Fair Trade Organisatie, FNV, Hivos, Kinderen in de Knel/Kerken in Actie, Landelijke India Werkgroep, Novib, UNICEF Nederland en de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels. 'Teken tegen kinderarbeid' loopt tot februari 1997. De handtekeningen worden aangeboden aan minister Melkert tijdens een internationale conferentie over kinderarbeid op 26 en 27 februari in Nederland.

Minister van Sociale Zaken Ad Melkert.

Volgens de minister kan de huidige aandacht voor kinderarbeid dus ook het gedrag van consumenten beïnvloeden. En dat kan producenten in ontwikkelingslanden ertoe brengen geen kinderen meer in te schakelen in het productieproces.

Melkert is geen voorstander van dwang als beïnvloeding van het gedrag van consumenten. "Volgens mij zit de Nederlandse consument niet te wachten op een paternalistische overheid die met een opgestoken vingertje zegt: Als jij dat product koopt, is er een probleem. De mensen moeten zelf een keuze maken." Ook pressiemiddelen om landen ertoe te bewegen kinderarbeid af te schaffen ziet hij in eerste instantie niet zitten. Ondanks de roep om economische sancties, zoals een handelsboycot tegen landen die maatregelen tegen kinderarbeid weigeren te nemen, blijft Melkert voorstander van een open dialoog. "Je moet eerst proberen of je met overtuigingskracht ver genoeg kunt komen. En overtuigingskracht staat vaak op gespannen voet met het op voorhand beginnen te dreigen met sancties." Maar: "Als ontoelaatbare praktijken onuitroeibaar blijken te zijn, zijn paardenmiddelen natuurlijk niet uit te sluiten." Ook voor het afschaffen of verminderen van invoerrechten op uitsluitend producten die zonder kinderarbeid zijn vervaardigd is hij niet te vinden. Zo willen de

tien organisaties die de actie 'Tekenen tegen kinderarbeid' houden (zie kader) dat zulke invoerrechten worden afgeschaft. Het gaat dan om bijvoorbeeld tapijten met het Rugmark, een keurmerk dat de garantie biedt dat er geen kinderhanden aan te pas zijn gekomen, en Fair Trade producten. Melkert: "Wij proberen net om invoerrechten zoveel mogelijk af te schaffen. En dat is uiteindelijk ook in het belang van de ontwikkelingslanden. Want de hoogste tolmuren staan over het algemeen rondom de rijkste landen." Dat proces kan gemakkelijk worden verstoord als er op één specifiek terrein invoerrechten worden opgeheven, vervolgt Melkert. "We zijn juist ook met het oog op de ontwikkelingslanden voor vrijhandel. Want als zij onderwijs voor hun kinderen moeten betalen, moeten ze dat natuurlijk ook ergens mee verdienen." Liever kiest de minister dus de weg van de positieve actie: in ontwikkelingslanden investeren, en hun toegang bieden tot de wereldmarkt. Dan kunnen ze met de opbrengst van hun eigen economische ontwikkeling maatregelen tegen kinderarbeid nemen. Gelooft Melkert dat kinderarbeid volledig uitgebannen kan worden? "Je zult realistisch moeten zijn. Het gaat in eerste instantie om het zo snel mogelijk uitbannen van de meest ontoelaatbare vormen van kinderarbeid." Ook de conferentie

bepert zich voornamelijk tot een discussie over deze vormen, waaronder gevaarlijk werk in de industrie en in de prostitutie. Melkert: "Dat is arbeid waarbij in no time de fysieke kracht van kinderen wordt gesloopt; waarbij deze dus echt als een soort productiefactor wordt ingezet. Als ze niet meer kunnen functioneren worden die kinderen vervolgens op de schroothoop gegooid. Ze zijn al oud voordat ze volwassen zijn." Fel: "Die vorm van kinderarbeid moet gewoon weg. Die moet uitgebannen worden." Uiteindelijk zijn ook kinderen die een minder slopende vorm van arbeid verrichten hiermee geholpen. Melkert: "Er wordt dan een beweging in gang gezet waarbij gelei-

"De discussie over kinderarbeid moet geen eendagsvlug zijn"

delijk de leerplicht wordt verlengd." En uiteindelijk wordt het dan gewoon dat kinderen naar school gaan in plaats van naar het werk.

Maar de nadruk hierbij ligt op het woordje 'geleidelijk'. Melkert: "Je moet niet vergeten dat wij in Nederland weliswaar veel voor elkaar hebben gekregen, maar dat honderd jaar geleden de kinderen nog de touwbanen in gingen. Maar ook wij hebben die omslag geleidelijk gemaakt. Met andere woorden: je moet jezelf ook geen onrealistische doelen stellen."

Tijdens het gesprek heeft Melkert het een paar keer over "morele schaamte". Het blijkt een sleutelbegrip te zijn dat zijn eigen betrokkenheid bij het probleem aangeeft. "Tegenwoordig kunnen we via de moderne media alle hoeken van de wereld zien, en dan merken we dat daar praktijken uit onze negentiende eeuw aan de orde zijn. Je kunt niet tevreden zijn met wat je op dat punt in eigen land hebt bereikt en tegelijkertijd je ogen sluiten voor wat elders gebeurt. En het thema kinderarbeid raakt je bovendien persoonlijk omdat je je eigen kinderen voor ogen hebt. Je ziet hoe ze hier kunnen opgroeien en hoeveel ruimte er aan hun lichamelijke en hun persoonlijkheidsontwikkeling wordt gegeven. Hoe nodig ze dat hebben om tot evenwichtige mensen op te groeien. En dan stel je je voor dat zij groot moeten worden onder de omstandigheden waarin veel van die werkende kinderen moeten leven. Ja, dat raakt je persoonlijk."

Tekst: Annette Zeelenberg